

Prof. Dr.
TURAN YILDIRIM

Yrd. Doç. Dr.
NUR KARAN

İDARE HUKUKU

I

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
KISALTMALAR.....	xxiii

BİRİNCİ KISIM TÜRKİYE’NİN İDARİ TEŞKİLATI

BİRİNCİ BÖLÜM GENEL KURAMLAR VE ANAYASAL İLKELER

I. Kanuni İdare.....	3
II. Kamu Tüzelkişiliği	8
III. İdarenin Bütünlüğü	16
A. Hiyerarşi.....	17
B. İdari Vesayet	21
IV. Merkezden Yönetim	29
V. Yerinden Yönetim.....	31
VI. Merkezden Yönetim ve Yerinden Yönetimin Faydalı ve Sakıncalı Yönleri.....	33

İKİNCİ BÖLÜM

MERKEZDEN YÖNETİM TEŞKİLATI

I. Merkez Teşkilatı	39
A. Cumhurbaşkanlığı	40
1. Seçimi	40
2. Görev ve Yetkileri	44
a. Cumhurbaşkanının Yasama ile İlgili Görev ve Yetkileri	45
b. Cumhurbaşkanının Yürütme Alanına İlişkin Görev ve Yetkileri	46
c. Cumhurbaşkanının Yargı ile İlgili Görevleri	48
3. Cumhurbaşkanının Kararnameleri İmzalaması	49
a. Olağan Dönemlerde	49
b. Olağanüstü Dönemlerde	55
4. Cumhurbaşkanının Tek Başına Yapabileceği İşlemler	55
a. 104. maddede “Yasama ile İlgili Olanlar” Başlığı Altında Belirtilen İşlemler	57
b. Yargı ile İlgili Olanlar	57
c. 104. Maddede “Yürütme Alanına İlişkin Olanlar” Başlığı Altında Belirtilen İşlemler	58
5. Cumhurbaşkanının Sorumluluğu	59
a. Cezai Sorumluluk	59
b. Hukuki Sorumluluk	64
6. Devlet Denetleme Kurulu	68
B. Bakanlar Kurulu ve Başbakanlık	72
1. Bakanlar Kurulu	72
2. Sorumluluk	73
3. Başbakan ve Bakanlar	75
C. Bakanlıklar	80
II. Merkezdeki Yardımcı Kuruluşlar	84

III. Türk Silahlı Kuvvetleri	89
IV. Taşra Teşkilatı	90
A. Genel Esaslar	90
B. İl İdaresi	97
1. Vali	97
2. İl İdare Şube Başkanları	107
3. İl İdare Kurulu	107
C. İlçe İdaresi	108
1. Kaymakam	108
2. İlçe İdare Başkanları	109
3. İlçe İdare Kurulu	109
D. Bölge Kuruluşları	110

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM YERİNDEN YÖNETİM TEŞKİLATI

I. Yer Bakımından Yerinden Yönetim İdareleri	113
A. Mahalli İdareler	113
1. Tarihi Gelişim	115
a. Osmanlı İmparatorluğunda mahalli idareler	115
b. 1921 Anayasası dönemi	117
c. Cumhuriyet dönemi	119
2. İdari Özerklik	123
3. Yerel Yönetimlerin Görev Alanı	134
B. İl Özel İdaresi	141
1. Genel Açıklamalar	141
2. Görevleri	142
3. Yetkiler ve İmtiyazlar	144
4. Teşkilat ve Personel	146

---

5. Cezalar	147
6. İl Özel İdarelerinin Denetimi.....	149
7. Mali Yapı.....	151
a. Gelirler	151
b. Giderler	151
c. Bütçe	152
d. Borçlanma ve İktisadi Girişimler	153
8. İl Genel Meclisi.....	154
a. Oluşumu	154
b. Görev ve Yetkileri	155
c. Meclis Çalışmaları	156
d. Komisyonlar	160
e. Meclis Üyeliğinin Sona Ermesi Meclisin Feshi ve Görevden Uzaklaştırma.....	162
9. İl Encümeni.....	164
10. Vali	167
C. Belediye.....	169
1. Genel Açıklamalar.....	169
2. Belediye Kurulması.....	170
a. Kuruluş	170
b. Belediye Sınırlarının Tespiti.....	172
c. Birleşme ve Katılma	173
d. Belediye Tüzelkişiliğinin Sona Erdirilmesi.....	174
3. Belediyenin Görevleri	175
4. Yetki ve İmtiyazlar.....	178
5. Belediye Hizmetlerine Katılım ve Kent Konseyleri.....	181
6. Belediye Teşkilatı ve Personeli	182
a. Teşkilat.....	182
b. Belediye Personeli	184

---

7. Belediyelerin Denetimi.....	187
a. Mali Denetim	188
b. İdari Denetim	191
8. Belediye Meclisi.....	193
a. Seçimi.....	193
b. Meclisin Görev ve Yetkileri.....	196
c. Meclis Toplantıları.....	197
d. Meclis Kararlarının Kesinleşmesi	199
e. Komisyonlar	200
f. Meclisin Başkanı Denetlemesi	202
g. Meclisin Feshi	202
h. Meclis Üyeliğinin Sona Ermesi.....	205
9. Belediye Encümeni	205
a. Oluşumu	205
b. Encümenin Görev ve Yetkileri	206
c. Encümen Toplantısı.....	207
10. Belediye Başkanı.....	208
a. Seçimi.....	208
b. Görev ve Yetkileri	208
c. Belediye Başkanlığının Sona Ermesi	210
11. Görevden Uzaklaştırma.....	211
D. Büyükşehir Belediyesi.....	212
1. Kuruluşu.....	212
2. Büyükşehir Belediyesinin Görevleri.....	215
3. İlçe ve İl Kademe Belediyelerinin Görev ve Yetkileri.....	219
4. Ulaştırma ve Alt Yapı Hizmetleri.....	219
5. Büyükşehir Belediyesinin Organları	221
a. Büyükşehir Belediye Meclisi	221
b. Büyükşehir Belediye Encümeni.....	224
c. Büyükşehir Belediye Başkanı	224

---

6. Büyükşehir Belediyesi Teşkilatı ve Personeli	226
7. Belediyeler arası Hizmet İlişkileri ve Koordinasyon	227
8. Büyükşehir Belediyesinin Bütçesi.....	228
E. Köy İdaresi	232
1. Köy Derneği.....	233
2. İhtiyar Meclisi	234
3. Muhtar	235
4. Köy Bütçesi ve Gelirler.....	236
F. Mahalle Muhtarlığı.....	236
G. Yerel Yönetim Birlikleri	238
1. Kuruluş	238
2. Birliğin Organları.....	240
a. Birlik Meclisi	240
b. Birlik Encümeni.....	243
c. Birlik Başkanı	244
3. Örgüt Yapısı	245
4. Mali Esaslar.....	245
5. Köylere Hizmet Götürme Birlikleri.....	246
6. Sulama Birlikleri.....	247
7. Ülke Düzeyinde Birlik Kurulması	248
8. Denetim	249
II. Hizmet Bakımından Yerinden Yönetim İdareleri	249
A. Kamu Kurumları	249
1. Özellikleri.....	250
2. Türleri	252
B. Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları.....	254

İKİNCİ KISIM
KAMU PERSONEL HUKUKU

GİRİŞ
KAMU PERSONEL REJİMİNDEKİ
DEĞİŞİM

I. Kamu Yönetimi Anlayışındaki Değişim	259
II. Yeni Kamu Yönetimi	268
III. Kamu Personel Rejiminde Değişim.....	271

BİRİNCİ BÖLÜM
KAMU GÖREVLİLERİ

I. Kamu Görevlisi Kavramı.....	277
II. Devlet Memurları Kanununa Göre Kamu Görevlilerinin Türleri	284
A. Memurlar.....	284
B. Sözleşmeli Personel.....	285
C. Geçici Personel.....	290

İKİNCİ BÖLÜM
DEVLET MEMURLUĞU

I. Meslek Olarak Devlet Memurluğu	291
II. Temel İlkeler.....	291
III. Devlet Memurluğuna Giriş.....	294
A. Kamu Hizmetine Girme Hakkı.....	294
B. Güvenlik Soruşturması.....	299
C. Devlet Memurluğuna Girişte Sınav Şartı	303

D. Devlet Memuru Olabilmek İçin Aranılan Şartlar	312
1. Genel Şartlar	313
a. Türk Vatandaşı Olmak	313
b. Yaş Şartı	316
c. Öğrenim Şartı.....	318
d. Kamu Haklarından Mahrum Bulunmamak.....	319
e. Memuriyete Engel Teşkil Eden Ceza Mahkumiyeti Bulunmamak	321
f. Askerlik	322
g. Sağlık	324
2. Özel Şartlar	326
E. Aday Memurluk	330
F. Atama	330
G. İstisnai Memurluklar	331

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DEVLET MEMURLARININ ÖDEV VE SORUMLULUKLARI, HAKLARI VE TABİ OLDUKLARI YASAKLAR

I. Devlet Memurlarının Ödev ve Sorumlulukları.....	335
A. Sadakat Ödevi	335
B. Tarafsızlık ve Devlete Bağlılık Ödevi	337
C. Davranışlarda Özen ve İşbirliği Ödevi.....	339
D. Amir Durumda Olan Devlet Memurlarının Ödev ve Yükümlülükleri.....	340
E. Emirlere Uyuma Yükümlülüğü ve Kanunsuz Emir.....	340
F. Devlet Memurlarının Mali Sorumlulukları	341
1. Devlet Memurlarının İdareye Verdikleri Zararlardan Dolayı Mali Sorumlulukları.....	343

2. Devlet Memurlarının Kişilere Verdikleri Zararlardan Dolaylı Mali Sorumlulukları.....	344
G. Mal Bildirimi.....	348
H. Kılık Kıyafet	350
I. Görev Yerinde İkamet Etme	350
J. Resmi Belge, Araç ve Gereçlerin Yetki Verilen Mahaller Dışına Çıkarılmaması ve İadesi	351
II. Devlet Memurlarının Hakları	351
A. Güvenlik ve Uygulamayı İsteme Hakkı.....	351
B. İlerleme ve Yükselme Hakkı.....	352
C. Devlet Memurluğundan Ayrılma Hakkı.....	353
D. Müracaat, Şikayet ve Dava Açma Hakkı.....	353
E. Sendika Kurma Hakkı.....	355
F. İzin Hakkı	357
G. Kovuşturma ve Yargılamada Özel Kurallara Tabi Olma Hakkı.....	360
H. İsnat ve İftiralara Karşı Korunma Hakkı.....	361
I. Aylık Hakkı.....	361
J. Yolluk Hakkı	362
K. Diğer Sosyal Hak ve Yardımlar	364
III. Devlet Memurlarının Tabi Olduğu Yasaklar	365
A. Toplu Eylem ve Hareketlerde Bulunma Yasağı	365
B. Grev Yasağı.....	365
C. Ticaret ve Diğer Kazanç Getirici Faaliyetlerde Bulunma Yasağı.....	368
D. Hediye Alma ve Menfaat Sağlama Yasağı.....	369
E. Siyasi Partilere Girme Yasağı.....	370
F. Gizli Bilgileri Açıklama Yasağı.....	370
G. Basına Bilgi veya Demeç Verme Yasağı.....	370
H. Dernek Kurma ve Derneklere Üye Olma Yasağı.....	371
I. Denetimindeki Teşebbüsten Menfaat Sağlama Yasağı.....	371

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
DEVLET MEMURLARININ
DEĞERLENDİRİLMESİ

I. Sicil Amirleri	374
II. Sicil Raporları.....	376
III. Olumsuz Sicilin Sonuçları.....	381
IV. Memurlara Takdirname Verilmesi ve Ödüllendirme	382

BEŞİNCİ BÖLÜM
DİSİPLİN SORUŞTURMASI, CEZA
SORUŞTURMASI VE GÖREVDEN
UZAKLAŞTIRMA

I. Disiplin Soruşturması	385
A. Genel Olarak Disiplin Suç ve Cezaları	385
B. Disiplin Cezası Türleri	392
C. Disiplin Cezası Vermeye Yetkili Amir ve Kurullar	398
D. Zamanaşımı	400
E. Karar Süresi	401
F. Karar Usulü ve İspat	402
G. Savunma Hakkı	404
H. Yargı Yolu.....	407
I. İtiraz.....	413
J. Disiplin Cezalarının Sicile İşlenmesi, Sicilden Silinmesi ve Cezaların Tekerrürü	414
K. Disiplin Cezalarında Kanunilik İlkesi.....	415
L. Af.....	420
M. Devlet Memurluğundan Ayrılanlar Hakkında Disiplin Cezası Uygulaması.....	424
II. Ceza Kovuşturması.....	424

A. 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanunun Kapsamı	425
1. Kişi Bakımından.....	425
2. Suç Bakımından	428
3. 4483 sayılı Kanunun İstisnaları.....	429
B. Ön İnceleme	430
C. İtiraz.....	435
D. Hazırlık Soruşturması.....	438
III. Görevden Uzaklaştırma.....	439

ALTINCI BÖLÜM
DEVLET MEMURLUĞUNUN SONA
ERMESİ

I. Devlet Memurluğuna Alınma Şartlarının Yokluğu veya Kaybedilmesi Nedeniyle Devlet Memurluğunun Sona Ermesi	443
A. Türk Vatandaşlığı Şartı	443
B. Yaş Şartı	444
C. Öğrenim Şartı	445
D. Kamu Haklarından Mahrum Bulunmamak Şartı.....	447
E. Memuriyete Engel Teşkil Eden Ceza Mahkumiyeti Bulunmamak Şartı	448
F. Askerlik Şartı	448
G. Sağlık Şartı	448
H. Özel Şartlar	449
II. Devlet Memurluğundan Çekilme	449
A. Çekilme	450
B. Çekilmiş Sayılma	455
1. Görev Yerinin Terki Nedeniyle Çekilmiş Sayılma.....	455
2. Bilgilerini Artırmak Üzere Yabancı Memlekete Gönderilenlerin Çekilmiş Sayılması	457

3. Başka Yerde Göreve Atananların İşe Başlamamaları Nedeniyle Çekilmiş Sayılmaları.....	458
4. Terhis Edilenlerin Görevlerine Dönmemeleri Nedeniyle Çekilmiş Sayılmaları.....	459
5. Muvazzaf Askerliğe Ayrılan Memurların Terhislerinde Göreve Başlamamaları Halinde Çekilmiş Sayılma.....	460
6. Kadrosu Kaldırılan Devlet Memurlarının Çekilmiş Sayılması.....	461
7. Aylıksız İzin Bitiminde Görevine Dönmeyenlerin Çekilmiş Sayılması	462
III. Devlet Memurluğundan Çıkarılmayı Gerektiren Disiplin Suçları.....	463
A. İdeolojik veya Siyasi Amaçlı Faaliyetler Nedeniyle Devlet Memurluğundan Çıkarılma.....	464
1. İdeolojik veya Siyasi Amaçlarla Kurumların Huzur, Sükun ve Çalışma Düzenini Bozmak	464
2. İdeolojik veya Siyasi Amaçlarla Boykot, İşgal, Engelleme, İş Yavaşlatma ve Grev gibi Eylemlere Katılmak veya Bu Amaçlarla Toplu Olarak Göreve Gelmemek, Bunları Tahrik ve Teşvik Etmek veya Yardımda Bulunmak.....	465
3. Yasaklanmış Her Türü Yayını veya Siyasi veya İdeolojik Amaçlı Bildiri, Afiş, Pankart, Bant ve Benzerlerini Basmak, Çoğaltmak, Dağıtmak veya Bunları Kurumların Herhangi Bir Yerine Asmak veya Teşhir Etmek	467
4. Siyasi Partiyeye Girmek	468
B. Devlet Memurluğundan Çıkarılmayı Gerektiren Diğer Nedenler	469
1. Özürsüz Olarak Bir Yılda Toplam 20 Gün Göreve Gelmemek	469
2. Savaş, Olağanüstü Hal veya Genel Afetlere İlişkin Konularda Amirlerin Verdiği Görev ve Emirleri Yapmamak.....	470

3. Amirine ve Maiyetindekilere Fiili Tecavüzde Bulunmak	472
4. Memurluk Sıfatı ile Bağdaşmayacak Nitelik ve Derecede Yüz Kızartıcı ve Utanç Verici Hareketlerde Bulunmak.....	473
5. Yetki Almadan Gizli Bilgileri Açıklamak	475
6. Siyasi ve İdeolojik Eylemlerden Arananları Görev Mahallinde Gizlemek	475
7. Yurt Dışında Devletin İtibarını Düşürecek veya Görev Haysiyetini Zedeleyecek Tutum ve Davranışlarda Bulunmak	476
8. 5816 Sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkındaki Kanuna Aykırı Fiilleri İşlemek	477

ÜÇÜNCÜ KISIM KAMU MALLARI

GİRİŞ

I. Kamu Mallarının Tanımı.....	482
II. Kamu Mallarının Türleri.....	483
A. Genel Olarak Kamu Hukukuna Tabi Olan Kamu Malları.....	484
1. Orta Malları.....	484
2. Hizmet Malları.....	485
3. Sahipsiz Mallar.....	486
B. Genel Olarak Özel Hukuka Tabi Kamu Malları (Kamunun Özel Malları)	487
III. Kamu Malı Niteliğinin Kazanılması ve Kaybı.....	491
IV. Kamu Mallarının Hukuki Rejimi.....	497
A. Kamu Malları ve Özel Hukuk İşlemleri	499
1. Kamu Malları ve Mülkiyet Hakkının Özel Hukuk Kişilerine Devri	499

2. Kamu Malları ve Özel Hukuk Kişileri Lehine Sınırlı Aynı Hak Tesisi	508
3. Kamu Malları ve Kira Benzeri Özel Hukuk Sözleşmeleri	515
4. Kamu Malları ve Haciz Yasağı.....	516
5. Kamu Malları ve Kazandırıcı Zamanaşımı ile İktisap	519
B. Kamu Malları ve Tapu Siciline Tescil.....	520
C. Kamu Malları ve Özel Koruma.....	523
V. Kamu Mallarından Yararlanma Usulleri	525
A. Genel Yararlanma.....	526
B. Özel Yararlanma	527
KAYNAKÇA	531